

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Finansuoja
Europos Sąjunga

aplinkos apsaugos politikos Centras
center for environmental policy

2021–2027 METŲ ES FONDŲ INVESTICIJŲ PROGRAMOS KEITIMO PAPILDANT EUROPOS STRATEGINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLATFORMOS (STEP) PRIORITETU STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATRANKOS DOKUMENTAS

2024 m. gruodis, Vilnius

TURINYS

IVADAS	3
1. INFORMACIJA APIE PROGRAMOS KEITIMO ORGANIZATORIŲ.....	4
2. INFORMACIJA APIE PLANĄ AR PROGRAMĄ	5
2.1. Plano ar programos pavadinimas.....	5
2.2. Plano ar programos pagrindiniai tikslai.....	5
2.3. 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimas papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu: kontekstas ir įgyvendinamos veiklos	5
2.4. Plano ar programos sąsaja su kitais planais ar programomis	7
2.5. Plano ar programos alternatyvų aprašymas	10
3. INFORMACIJA APIE NUMATOMĄ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VIETĄ	11
3.1. Informacija apie numatomas alternatyvias plano ar programos įgyvendinimo vietas	11
3.2. Informacija apie kiekvieną numatomą plano ar programos įgyvendinimo vietą .	11
3.3. Teritorijos apsaugos statusas	11
3.4. Ar teritorijoje randamos saugomos gyvūnų ar augalų rūšys ir/ar natūralios buveinės, kitos saugotinos gamtinės ar kultūros paveldo vertybės	18
3.5. Ar plano arba programos įgyvendinimas gali sąlygoti teritorijos aplinkos kokybės normų viršijimą	21
3.6. Ar teritorija yra jautri ir (arba) vertinga aplinkos apsaugos požiūriu	21
4. INFORMACIJA APIE PLANO AR PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ APLINKAI REIKŠMINGUMĄ	22
5. KITA INFORMACIJA.....	32
5.1. Informacija apie priemones, numatytas neigiamų pasekmių aplinkai prevencijai vykdyti, pasekmėms sumažinti ar kompensuoti.....	32
5.2. Informacija apie galimą visuomenės nepasitenkinimą planu ar programa.....	32

IVADAS

2021 m. Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengė 2021–2027 m. Partnerystės sutartį ir ES fondų investicijų programą (toliau – Programa) – dokumentus, apibrėžiančius ES Sanglaudos politikos fondų investicijų politikos tikslus, uždavinius, priemones ir planuojamus pasiekti rezultatus. Šie strateginiai dokumentai turės įtakos daugelio ūkinės veiklos sričių (pramonės, energetikos, transporto, vandens ūkio ir kt.) plėtrai, todėl, vadovaujantis ES ir nacionaliniais teisės aktais, 2020–2021 m. buvo atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas.

Atsižvelgiant į 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/795, kuriuo sukurama Europos strateginių technologijų platforma (STEP) ir skatinama finansuoti ypatingos svarbos technologijas, jų vertės grandines, su ypatingos svarbos technologijomis susijusias paslaugas, kurios yra kritinės tam tikroms veikloms vystyti ar kurti bei spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas, buvo priimtas sprendimas Programą papildyti dešimtuoju, Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu.

Vadovaujantis pagrindiniu Lietuvos Respublikos teisės aktu, reglamentuojančiu planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, – Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1467 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – SPAV tvarkos aprašas), 2021–2027 m. ES fondų investicijų programa laikoma strateginiu dokumentu, kuris nustato ūkinės veiklos, įrašytos į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedus, vystymo pagrindus ir kuris rengiamas didesniai nei 10 kv. kilometrų plotui, t. y. rengiant tokį dokumentą ar jo esminį pakeitimą turi būti atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, o rengiant neesminį pakeitimą – atliekama atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti, kurios tikslas – nuspręsti, ar privaloma atlikti plano arba programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Atsižvelgiant į tai, kad rengiamas Programos papildymas STEP prioritetu orientuotas į STEP technologijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei šių technologijų gamybos projektus, kurių įgyvendinimas dėl savo pobūdžio neturės reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai, aplinkos apsaugos požiūriu jis laikomas neesminiu keitimu, todėl jam atliekama atranka dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo.

Lietuvos Respublikoje atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti reglamentuoja Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-456 „Dėl planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – SPAV atrankos tvarkos aprašas).

Atliekant atranką, plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas parengia Plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentą (toliau – Vertinimo atrankos dokumentas) ir pateikia jį strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektams.

Pagal SPAV tvarkos aprašo 7.2.1 papunktį, Programa laikoma valstybės lygmens dokumentu, kurį tvirtina ar priima Lietuvos Respublikos Seimas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar ministras (-ai), todėl subjektų funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

1. INFORMACIJA APIE PROGRAMOS KEITIMO ORGANIZATORIŲ

2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimo papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu organizatorius yra **Lietuvos Respublikos finansų ministerija**, adresas: Lukiškių g. 2, 01512 Vilnius, tel. (+370 5) 239 0000, el. paštas finmin@finmin.lt.

Vadovaujantis SPAV tvarkos aprašo 8.1 papunkčiu, plano ar programos rengimo organizatorius gali sutartiniais pagrindais pasitelkti fizinį ar juridinį asmenį vertinimui atlikti ir vertinimo dokumentams rengti. Organizatoriaus užsakymu, atrankos dėl SPAV dokumentą rengia ir atrankos procedūras atlieka **VšĮ „Aplinkos apsaugos politikos centras“**, adresas: A. Juozapavičiaus g. 6/2, 09310 Vilnius, el. paštas aapc@aapc.lt, interneto svetainės adresas: www.aapc.lt, tel. +370 687 35207.

2. INFORMACIJA APIE PLANĄ AR PROGRAMĄ

2.1. Plano ar programos pavadinimas

Pilnas plano ar programos, kuriai atliekama atranka dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, pavadinimas – *2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimas papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu*.

2.2. Plano ar programos pagrindiniai tikslai

Pagrindinis Programos keitimo tikslas – atliepiant 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/795, sudaryti sąlygas Lietuvos įmonėms kurti ir gaminti Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijas. Atitinkamai, išskiriami šie pagrindiniai STEP tikslai: 1) remti ypatingos svarbos technologijų kūrimą ar gamybą visoje Europos Sąjungoje arba apsaugoti ir stiprinti jų atitinkamas vertės grandines; 2) spręsti darbo jėgos ir įgūdžių, kurie yra itin svarbūs visų rūšių kokybiškoms darbo vietoms, trūkumo problemą, kad būtų lengviau pasiekti pirmąjį tikslą.

STEP reglamento kontekste, kaip paaiškinama Komisijos Komunikate, t.y. *Tam tikrų Reglamento (ES) 2024/795, kuriuo sukuriama Europos strateginių technologijų platforma (STEP), nuostatų gairėse*¹, kūrimas ir gamyba yra **susiję su technologijų tobulinimu** nuo etapo, kai buvo įrodytas įgyvendinamumas, iki komercinės gamybos. Labai svarbu pažymėti, kad **galutinių produktų įrengimui ir diegimui STEP netaikoma**. Etapai taip pat apima prototipų tobulinimą ir (arba) technologijų atitikties griežtiems veiksmingumo ir plečiamumo standartams užtikrinimą.

Kūrimas apima veiklą, kurios tikslas yra pasiekti technologinius proveržius, ištobulinti technologiją pagal rinkos poreikius (be kita ko, didinant jos veiksmingumą, patikimumą) ir parengti standartus.

Gamyba, kaip nurodoma Komunikate, reiškia gamybos linijų, pirmųjų tokio pobūdžio įrenginių įrengimą, esamų įrenginių išplėtimą arba paskirties keitimą, procesų vykdymą didesniu mastu siekiant patenkinti paklausą ir (arba) kokybės kontrolės mechanizmų įgyvendinimą, siekiant užtikrinti nuoseklią aukštos kokybės produktų gamybą. Toks požiūris užtikrina, kad inovacijos būtų ne tik technologiškai pažangios, bet ir ekonomiškai perspektyvios bei parengtos plačiai diegti visoje Europos Sąjungoje, taigi stiprintų jos strateginį savarankiškumą ir konkurencingumą pagrindinėse technologijų srityse.

Kad būtų laikomos ypatingos svarbos technologijomis, reikalaujama, kad technologijos suteiktų vidaus rinkai inovatyvumo, besiformavimo ir pažangos aspektą su dideliu ekonominiu potencialu, arba padėtų mažinti Europos Sąjungos strateginę priklausomybę nuo trečiųjų šalių arba užkirsti jai kelią.

2.3. 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimas papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu: kontekstas ir įgyvendinamos veiklos

Programos keitimu įgyvendinamas uždavinys – 10.1 „Sudaryti sąlygas Lietuvos įmonėms kurti ir gaminti Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijas“, todėl bus prisidedama prie pramonės konkurencingumo ir produktyvumo didinimo, naujų darbo vietų kūrimo, greitesnės technologinės pažangos, investicijų, skirtų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52024XC03209>

inovacijoms (MTEPI), didinimo bei šalies saugumo stiprinimo, taip pat prie Europos ekonominio saugumo strategijos tikslų siekimo.

Kaip nurodoma STEP prioriteto aprašyme, fiksuojamas augantis verslo polinkis investuoti į MTEPI. 2022 m. verslo išlaidos MTEP Lietuvoje pasiekė visų laikų aukštumas (335 mln. Eur), tačiau, nors 2022 m. Lietuvoje pasiektas nominalus MTEP augimas, išlaidų MTEP santykis su BVP 2022 m. mažėjo (investicijos į verslo MTEP Lietuvoje sudarė 0,5 % nuo BVP, ES vidurkis – 1,48 %). Mažėjimą lėmė nominalaus BVP augimas dėl didelės infliacijos. 2023 m. fiksuotas Lietuvos ekonomikos proveržis Pasaulio inovacijų indekse (pakilo 5 pozicijomis). MTEP prioritetines sritis atitinkantys EVRK sektoriai auga, o jų dalis Lietuvos ekonomikoje didėja – sektoriai generavo 3,4 mlrd. EUR pridėtinės vertės (9,2 % nuo visos pridėtinės vertės Lietuvoje), 10 mlrd. EUR apyvartos (6,6 % nuo visų Lietuvos įmonių apyvartos), turėjo 80,5 tūkst. darbuotojų (7,91 % nuo visų Lietuvos užimtųjų). Pastarieji rodikliai rodo, jog būtina išnaudoti šalies potencialą.

rusijos įsiveržimas į Ukrainą 2022 m., pakitusi geopolitinė situacija ir iškilusi grėsmė nacionaliniam ir visos ES saugumui, paskatino suvokti gyvybiškai svarbų gynybos sektoriaus vaidmenį bei neatidėliotiną poreikį didinti Lietuvos ir atitinkamai visos ES strateginį savarankiškumą. Lietuvos gynybos sektorius pastaruoju metu pasižymi didesniais augimo tempais ir potencialu, didesniu produktyvumu ir eksporto apimtimis. Gynybos sektoriaus įmonių apyvarta 2018–2022 m. išaugo 46 %, t. y. 6 proc. punktais daugiau nei šalies vidurkis (40 %). Darbuotojų produktyvumas šiame sektoriuje – 17 % didesnis. Trečdalis gynybos produkcijos apyvartos yra eksportuojama, t. y. 7 proc. punktais daugiau nei šalies vidurkis (23 %). Be to, 2018–2023 m. darbuotojų skaičius gynybos sektoriuje augo beveik dvigubai greičiau (14 %) nei šalies vidurkis (7,8 %) ir darbuotojų VDU yra 21% aukštesnis nei šalies vidurkis (2022 m.). Geopolitinė situacija iškėlė STEP technologijų, skirtų gynybos ir saugumo sektoriui, kūrimo ir gamybos svarbą ir investicijų į specializuotus įmonių darbuotojų, dirbsiančių su STEP technologijų gamyba, mokymus, būtinumą.

Šio specialaus 10.1 uždavinio investicijomis siekiama paskatinti Lietuvos įmones dalyvauti ES tiesioginio finansavimo programose, skiriant finansavimą suverenumo (STEP) ženklą turintiems projektams pagal Skaitmeninės Europos, Europos Horizonto programas arba Europos gynybos fondą. Finansuotinos STEP technologijos turės atitikti vieną iš šių sąlygų: jos suteikia vidaus rinkai inovatyvumo, besiformavimo ir pažangos aspektą su dideliu ekonominiu potencialu arba jos padeda mažinti strateginę Europos Sąjungos priklausomybę arba užkirsti jai kelią. Taip pat investicijos į STEP technologijas turės prisidėti prie socialinės ir teritorinės ES sanglaudos, konkurencingumo didinimo ir darbo vietų kūrimo, atitikti 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo Nr. (ES) 2021/1058 5 ir 7 str. nuostatas. Prioriteto veiklas numatoma įgyventi abiejuose – Vidurio ir Vakarų Lietuvos (VVL) ir Sostinės regionuose.

Pagal prioritetą finansuojamos investicijos užtikrins įvairių finansavimo šaltinių sinergiją, sudarys išbaigtą ekosistemą kurti inovacijas, veiks darnoje su 2021–2026 metų Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu „Naujos kartos Lietuva“ (NKL): Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (GADP) lėšomis finansuojami labai dideli investiciniai projektai (teikiamos paskolos iki 250 mln. Eur), kurie prisidės prie žaliųjų pramonės technologijų įsigijimo ir kūrimo skatinimo, aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtros, gynybos ir saugumo pramonės konkurencingumo didinimo. Tuo tarpu Programa skatins aktyvesnį įmonių dalyvavimą Europos Sąjungos tiesioginio valdymo programose, pagal ją teikiamos subsidijos duos spurtą STEP technologijoms gynybos ir saugumo srityje kurti.

Veiksmų rūšys, siekiant padidinti pramonės konkurencingumą, produktyvumą bei stiprinti Lietuvos ir visos ES strateginę nepriklausomybę:

Skiriant kaupiamąjį finansavimą, sudaryti sąlygas įmonių investicijoms į STEP technologijų kūrimą: siekiant Lietuvos įmonių aktyvesnio dalyvavimo ES tiesioginio valdymo

programose, finansavimas skiriamas suverenumo (STEP) ženklą gavusiems įmonių arba verslo ir mokslo bendriams projektams. Išankstinė sąlyga – projektai turi būti gavę dalinį finansavimą pagal Skaitmeninės Europos arba Europos Horizonto programas ir jais turi būti kuriamos ypatingos svarbos technologijos ir (arba) žaliavos, siekiama STEP tikslų, atitikti ERPF tikslus. Gynybos ir karinių pajėgumų didinimas nefinansuojamas. Veikla įgyvendinama Sostinės ir VVL regionuose.

Skatinti įmonių STEP technologijų kūrimą, skiriant alternatyvų finansavimą: siekiant paskatinti įmonių arba bendrus įmonių ir mokslo projektus, finansavimas skiriamas suverenumo (STEP) ženklą gavusiems projektams, kurie pagal ES tiesioginio valdymo programas Skaitmeninė Europa, Europos Horizonto ar Europos gynybos fondą dėl lėšų trūkumo negavo finansavimo STEP technologijoms ir (arba) žaliavoms kurti. Projektai turi atitikti STEP ir ERPF tikslus. Gynybos ir karinių pajėgumų didinimas nefinansuojamas. Veikla įgyvendinama Sostinės ir VVL regionuose.

Skatinti įmonių STEP technologijų gynybos ir saugumo srityje, įskaitant specialiųjų elementų ir specialiųjų mašinų, naudojamų galutiniams produktams gaminti, kūrimą arba gamybą: investuojama į STEP technologijų MTEP ir inovacijų projektus gynybos ir saugumo srityje, skatinamas bendradarbiavimas ir technologijų perdavimas tarp įmonių arba įmonių ir MSI, kuriant ir/arba gaminant STEP technologijas gynybos ir saugumo srityje. Taip pat bus investuojama į ypatingos svarbos žaliavų gamybą bei susijusių paslaugų, kurios yra ypatingos svarbos ir būtinos tų galutinių produktų kūrimui arba gamybai, teikimą. Gynybos ir karinių pajėgumų didinimas nefinansuojamas. Numatoma finansuoti įmonių darbuotojų specializuotų įgūdžių, susijusių su ypatingos svarbos technologijų vystymu ir gamyba STEP sektoriuose, žaliavų gamybą, mokymus. Veikla įgyvendinama Sostinės ir VVL regionuose.

2.4. Plano ar programos sąsaja su kitais planais ar programomis

Rengiant 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimą papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu ir atliekant jo atranką dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo nustatyta sąsaja su žemiau išvardytais strateginiais dokumentais:

- **2021-2030 m. Nacionalinis pažangos planas (NPP), patvirtintas 2020 m. rugsėjo 9 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 998.** Šio plano pirmasis tikslas „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ ir šio tikslo uždaviniai, tokie kaip „Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose“, „Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą“ ir pan. tiesiogiai susiję su šios Programos keitimo tikslais.
- **Valstybės pažangos strategija. Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2023 m. gruodžio 23 d., Nr. XIV-2466.** Viena iš valstybės ateities vizijų, apibūdintų šioje strategijoje, yra, kad „Ji [valstybė] kuria ir eksportuoja pasaulinio lygio žinias bei inovacijas, užimdama kertines pozicijas tarptautinėse vertės grandinėse.“ Strategijoje viena iš trijų pagrindinių sričių, kuriose siekiama pažangos, įvardijama „mokslo ir inovacijų kūrimo, įsitvirtinimo aukštos vertės pasaulinėse rinkose – kurti mokslo žinias ir valdyti inovacijas, kurios sudaro tarptautinių vertės grandinių pagrindą“ sritis. Valstybės vizijai įgyvendinti reikalingos 5 esminės vystymosi kryptys, iš kurių dvi yra susijusios su Programos prioritetu: 3 ir 4. Trečioji (ekonominės politikos pokyčių) kryptis apibrėžia sąlygas, kurių reikia, kad **Lietuva pereitų prie aukštos vertės kūrimo, įgyvendintų socialiai teisingą žaliąją pertvarką ir sudarytų sąlygas Lietuvoje kiekvienam realizuoti savo galimybes.** Ketvirtosios (tarptautinės politikos ir saugumo pokyčių) krypties atspindimų pokyčių reikia **norint pasiekti valstybės atsparumą** – ši

kryptis apibrėžia veikimo išorinėje erdvėje principus. Strategijoje pripažįstama, kad technologijų raida keičia ir galios pobūdį: ateityje vis daugiau politinės ir ekonominės įtakos turės technologijų kūrėjai ir valdytojai – tiek privačios kompanijos ar platformos, tiek valstybės, naudojančios lūžio technologijas. [...]..”, o "Lietuva turi pajėgumų kurti ir eksportuoti kritines technologijas ir inovacijas, kurių pagrindu kuriami ir vystomi visame pasaulyje reikalingi produktai ir paslaugos"; "Lietuvos verslas yra pasirengęs ir pajėgus investuoti į naujausias technologijas ir inovacijas ir iš jų gauti didelę grąžą". Siekiama, kad Lietuva "greitai reaguos į tarptautinėse vertės grandinėse vykstančius pokyčius – suvienys verslo, mokslo ir valstybės institucijų pastangas lanksčiai pasinaudoti šių pokyčių suteikiamomis galimybėmis pažangių ekonomikos sričių proveržiui pasiekti", "vykdys Lietuvos ekonominį proveržį įgalinančią ir apsaugančią ekonominės diplomatijos ir ekonominio saugumo politiką. Siekdama mažinti strategines priklausomybes nuo priešiškų valstybių, skatins tarptautinį bendradarbiavimą ir strateginę diversifikaciją, saugių ir patikimų tarptautinių vertės grandinių vystymą, nacionalinės ir ES pramonės plėtrą ir stiprinimą. Užtikrins tvarumo ir žalumo standartų plėtrą ir lygias konkurencingumo sąlygas daugiašalėje sistemoje. Skatins kritinės infrastruktūros, jungiančios Lietuvą su svarbiausiais partneriais, plėtrą."

- **Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos mokslo, technologijų ir inovacijų ilgalaikės politikos vystymosi kryptių aprašo patvirtinimo“, patvirtintas 2024 balandžio 11 d., Nr. XIV-2538.** Šio aprašo pagrindinis tikslas – perspektyviausias MTI kryptis plėtoti numatant integruotą daugiamečių strateginį planavimą iki 2050 m., sutelkiant dėmesį į šalies žmogiškojo kapitalo (talentų) ugdymą, mokslo ir verslo potencialą, mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatų perkėlimą į ekonomiką ir socialinę politiką ir pan. Aprašas nustato Lietuvos mokslo, technologijų ir inovacijų ilgalaikės politikos vystymosi kryptis, iš kurių antroji, trečioji ir penktoji skirtos inovacijų, MTI finansavimo skatinimui ir žinių bei technologijų, įnešančių didžiausią indėlį į šalies produktyvumą, rėmimui bei įgalinančios žinių ir technologijų perdavimo ekosistemos stiprinimui.
- **2021-2027 m. Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų (Sumaniosios specializacijos) koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 17 d. Nutarimu Nr. 835.** Koncepcijoje įvardijama MTEPI (sumaniosios specializacijos) plėtros paskirtis – skatinti inovacijomis grįstą ir tvarų ekonomikos augimą, siekiant mokslo ir verslo bendradarbiavimo bei koncentruojant išteklius į didžiausią MTEPI potencialą turinčias sritis. Nustatomos trys MTEPI (sumaniosios specializacijos) plėtros taikymo kryptys: stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus: kurti palankią aplinką ir sąlygas, ugdyti reikalingus įgūdžius ir gebėjimus; kurti ir taikyti aukšto lygio mokslo žinias, pažangiąsias technologijas ir inovacijas, siekiant rinkoje diegti naujas ir tvarias technologijas, produktus, procesus, metodus; ir skatinti aktyvų MTEPI prioritetų ekosistemos dalyvių tarptautinį bendradarbiavimą ir įsitraukimą į tarptautines vertės kūrimo grandines, jų kūrimą ir plėtrą.
- **Europos žaliasis kursas.** Europos žaliojo kurso tikslas, susijęs su inovacijomis, yra skatinti tvarią ekonomikos transformaciją, siekiant tapti pirmuoju klimatui neutraliu žemynu iki 2050 metų. Inovacijos vaidina esminį vaidmenį šio tikslo siekime, nes jos padeda kurti ir diegti naujas technologijas bei sprendimus, kurie mažina anglies dvideginio emisijas, skatina efektyvų išteklių naudojimą ir saugo aplinką. Žaliasis kursas skatina investicijas į mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir ekologiškus sprendimus visose ekonomikos šakose, nuo energetikos iki transporto, pramonės ir žemės ūkio. Tai

apima ir politikos priemonės, kurios palaiko inovacijų ekosistemų kūrimą bei bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektorių, siekiant kurti tvarią ir konkurencingą Europos ekonomiką.

- **Europos pramonės strategija.** Šios strategijos tikslas, susijęs su inovacijomis, yra skatinti tvarų ir skaitmeninį pramonės vystymąsi, didinant Europos konkurencingumą pasaulinėje rinkoje. Strategija orientuota į inovacijų diegimą, technologijų plėtrą ir verslumo skatinimą, siekiant sukurti naujas darbo vietas ir užtikrinti ekonominį augimą. Taip pat akcentuojamas bendradarbiavimas tarp valstybių narių, pramonės sektorių ir mokslinių tyrimų institucijų, kad būtų skatinama technologijų plėtra ir naujų produktų kūrimas, pasiekti ambicingi klimato tikslai ir ekonomikos transformacija.
- **Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1735 2024 m. birželio 13 d. dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724.** Pagrindiniai šio reglamento tikslai yra stiprinti Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemą, siekiant įgyvendinti Europos žaliojo kurso tikslus ir mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Siekiama plėtoti Europos pramonę, gaminančią technologijas, reikalingas nulinio išmetimų balanso pasiekimui, tokias kaip energiją taupančios sistemos, šilumos siurbliai, atsinaujinančių išteklių energetikos įranga; skatinti investicijas į energiją taupančias technologijas bei mažo anglies dvideginio kiekio technologijų diegimą; mažinti priklausomybę nuo išorės tiekėjų, ypač iš geopolitinių konfliktų paveiktų regionų.
- **Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1252 2024 m. balandžio 11 d., kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus ypatingos svarbos žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 ir (ES) 2019/1020.** Pagrindiniai šio reglamento tikslai yra sukurti saugią ir tvarią ypatingos svarbos žaliavų tiekimo sistemą, siekiant stiprinti Europos Sąjungos atsparumą šių žaliavų tiekimo grandinėse, užtikrinti Europos žaliavų strategijos įgyvendinimą, taip prisidedant prie žaliųjų technologijų plėtos ir ekonominės transformacijos tikslų.
- **Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (Dirbtinio intelekto aktas).** Šiuo aktu siekiama sukurti suderintą DI vidaus rinką ES, skatinant šios technologijos diegimą ir kuriant inovacijoms ir investicijoms palankią aplinką. Taip pat siekiama užtikrinti, kad DI technologijos būtų saugios, etiškos, skaidrios ir atitiktų pagrindines žmogaus teises.
- **Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2024/795, kuriuo sukuriamas Europos strateginių technologijų platforma (STEP) ir iš dalies keičiami Direktyva 2003/87/EB bei reglamentai (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 ir (ES) 2021/241.** Šio reglamento tikslas - sukurti Europos strateginių technologijų platformą (STEP), kuri remia ypatingos svarbos technologijų kūrimą ir gamybą trijuose sektoriuose: skaitmeninių ir giliųjų technologijų inovacijose, švariose bei efektyviai išteklius naudojančiose technologijose ir biotechnologijose. Pagrindiniai šio reglamento siekiai yra sumažinti strateginę priklausomybę nuo kitų šalių, stiprinant ES suverenumą

ir ekonominį saugumą; skatinti pramoninę plėtrą ir vertės grandines strateginiuose sektoriuose; spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas, reikalingas technologinei pertvarkai bei didinti ES atsparumą ir konkurencingumą ilguoju laikotarpiu, kartu prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos tikslų. Šiuo reglamentu STEP integruojama į esamas ES finansavimo programas, tokias kaip „Europos horizontas“, Skaitmeninės Europos programa, InvestEU ir kitas, bei užtikrinamas jų koordinuotas veikimas remiant strategines investicijas ir inovacijas. Be to, STEP taikymo sritys apima ekonomikos gaivinimo ir atsparumo planus, įskaitant „REPowerEU“ iniciatyvas, susijusias su švarios energijos plėtra.

- **ES Skaitmeninio dešimtmečio politikos programa, nustatyta 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu (ES)2022/24811** Šiuo sprendimu nustatoma 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio politikos programa ir jos stebėsenos ir bendradarbiavimo mechanizmas, skirtas, be kitų tikslų, „sukurti inovacijoms ir investavimui palankią aplinką nustatant aiškią Sąjungos skaitmeninės transformacijos ir skaitmeninių tikslų įgyvendinimo Sąjungos lygmeniu ne vėliau kaip 2030 m. kryptį, remiantis išmatuojamais rodikliais". Siekiama padėti Europos Sąjungai tapti pasaulio lyderiu skaitmeninėje transformacijoje, užtikrinant, kad visos visuomenės ir ekonomikos sritys būtų skaitmenizuotos.

2.5. Plano ar programos alternatyvų aprašymas

Atsižvelgiant į tai, kad 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimas papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu rengiamas siekiant įgyvendinti 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/795, kuriuo sukuriamą Europos strateginių technologijų platforma (STEP) ir skatinama finansuoti ypatingos svarbos technologijas, jų vertės grandines, su ypatingos svarbos technologijomis susijusias paslaugas, kurios yra kritinės tam tikroms veikloms vystyti ar kurti bei spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas, konstatuojama, kad Programos keitimo alternatyvos (įskaitant nulinę alternatyvą) nenagrinėtinos.

3. INFORMACIJA APIE NUMATOMĄ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VIETĄ

3.1. Informacija apie numatomas alternatyvias plano ar programos įgyvendinimo vietas

Atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo objektas – 2021–2027 metų ES fondų investicijų programos keitimas papildant Europos strateginių technologijų platformos (STEP) prioritetu yra aukščiausio, nacionalinio lygio strateginio planavimo dokumentas, kuriame numatomos veiklos bus įgyvendinamos Sostinės regione (sudarytame iš Vilniaus apskrities savivaldybių) ir Vidurio ir vakarų Lietuvos regione (sudarytame iš Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių ir Utenos apskričių), t. y. visoje šalyje, nenurodant konkrečios vietos. Atsižvelgiant į tai, alternatyvios plano ar programos įgyvendinimo vietos nenagrinėjamos.

3.2. Informacija apie kiekvieną numatomą plano ar programos įgyvendinimo vietą

Programos keitimo veiklos bus įgyvendinamos visoje šalyje, nenurodant konkrečios vietos, todėl šiame dokumente pateikiama apibendrinta informacija apie aktualias Lietuvos Respublikos teritorijos aplinkos charakteristikas.

3.3. Teritorijos apsaugos statusas

Bendrąją Lietuvos saugomų teritorijų sistemą sudaro²:

- Konservacinio prioriteto saugomos teritorijos, kuriose saugomi unikalūs arba tipiški gamtinio bei kultūrinio kraštovaizdžio kompleksai ir objektai. Joms yra priskiriami rezervatai (gamtiniai ir kultūriniai), draustiniai bei gamtos ir kultūros paveldo objektai (paminklai);
- Ekologinės apsaugos prioriteto saugomos teritorijos, išskiriamos norint išvengti neigiamo poveikio saugomiems gamtos ir kultūros paveldo kompleksams bei objektams arba neigiamo antropogeninių objektų poveikio aplinkai. Šiai kategorijai yra priskiriamos ekologinės apsaugos zonos;
- Atkuriamosios apsaugos saugomos teritorijos, skiriamos gamtos išteklių atsistatymui, pagausinimui bei apsaugai. Joms yra priskiriami atkuriamieji ir genetiniai sklypai;
- Kompleksinės saugomos teritorijos, kuriose sujungiamos išsaugančios, apsaugančios, rekreacinės ir ūkinės zonos pagal bendrą apsaugos, tvarkymo ir naudojimo programą. Joms yra priskiriami valstybiniai (nacionaliniai ir regioniniai) parkai bei biosferos monitoringo teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai). Dėl savo svarbos konservacinio prioriteto ir kompleksinės saugomos teritorijos vadinamos ypač saugomomis teritorijomis.

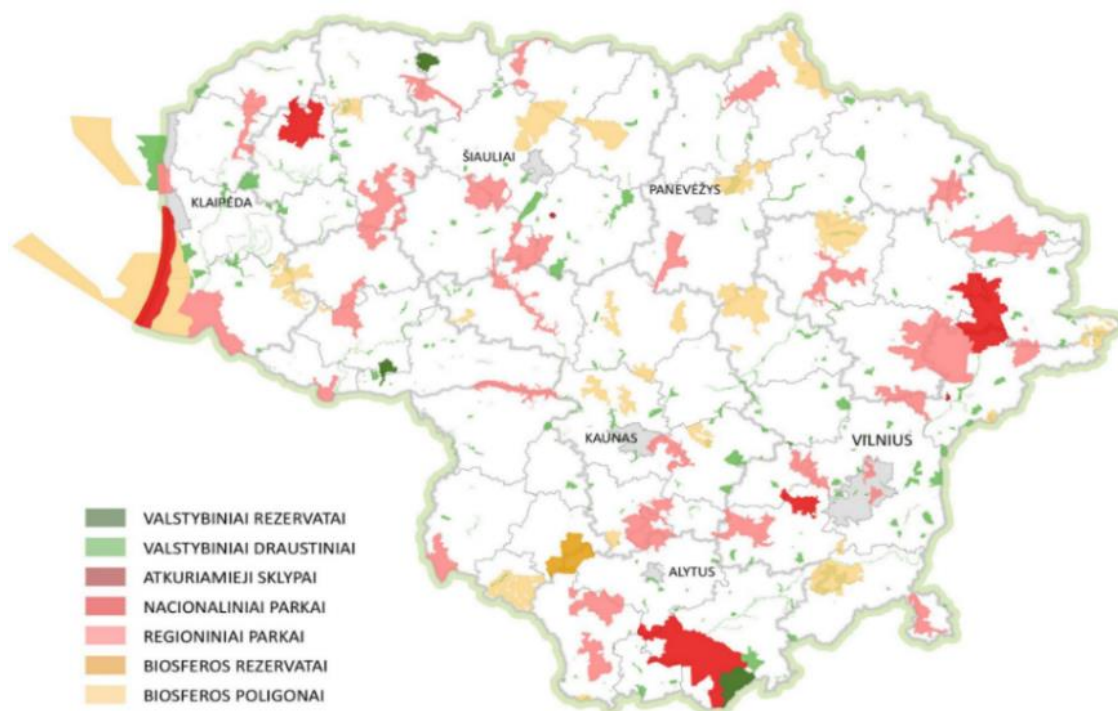
Gamtinis karkasas visas saugomas teritorijas jungia į vientisą tinklą, bet pats nėra laikomas saugoma teritorija.

Lietuvos saugomų teritorijų sistemos sudėtinės dalys pavaizduotos 1 lentelėje, o jų pasiskirstymas – 1 pav.

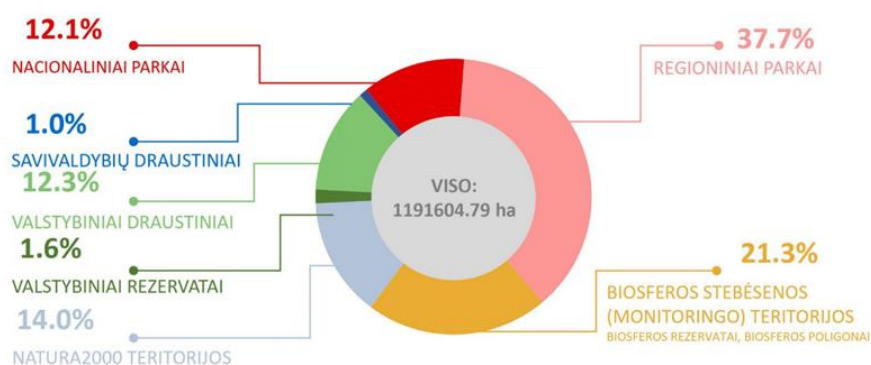
² Saugomų teritorijų sistema. Prieiga internete: <https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema> (žiūrėta 2024-11-27)

1 lentelė. Lietuvos saugomų teritorijų sistemos sudėtinės dalys (pagal LR saugomų teritorijų įstatymą)

Saugomų teritorijų kategorija	Saugomų teritorijų tipas		
<i>Konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos</i>	Rezervatai	Gamtiniai	
		Kultūriniai	
	Draustiniai	Gamtiniai	geologiniai, geomorfologiniai, pedologiniai, hidrografiniai, telmologiniai, talasologiniai, botaniniai, zoologiniai, botaniniai-zoologiniai, genetiniai
		Kultūriniai	archeologiniai, istoriniai, etnokultūriniai, urbanistiniai / architektūriniai
		Kompleksiniai	
	Paveldo objektai/ paminklai	Gamtos paveldo	geologiniai, geomorfologiniai, hidrografiniai, hidrogeologiniai, botaniniai, zoologiniai
		Kultūros paveldo	
<i>Ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos</i>	Ekologinės apsaugos zonos		- Bendrosios ekologinės apsaugos (miestų ir kurortų, pajūrio ir laukų, požeminių vandenų (vandenviečių) paviršinio vandens telkinių, agrarinių takoskyrų, intensyvaus karsto apsaugos); - Buferinės apsaugos (valstybinių parkų, rezervatų ir draustinių, paveldo objektų apsaugos); - Fizinės apsaugos (paveldo objektų, valstybinio geodezinio pagrindo punktų, elektros linijų, dujotiekių ir naftotiekių, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų apsaugos); - Regimosios (vizualinės) apsaugos (paveldo objektų, astronomijos observatorijų, aerodromų bei kitų infrastruktūros objektų apsaugos); - Sanitarinės apsaugos (gamybinių ir komunalinių objektų, žemės ūkio įmonių bei kitų ūkio ir infrastruktūros objektų apsaugos).
<i>Atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos</i>	Atkuriamieji sklypai		Uogynų, grybynų, vaistažolynų, gyvūnijos, durpynų, požeminio vandens, kt. atsinaujinančių išteklių atkurti
	Genetiniai sklypai		Sėkliniams medynams ir kt. rūšių natūraliems genetiniams ištekliams išlaikyti
<i>Kompleksinės saugomos teritorijos</i>	Valstybiniai parkai	Nacionaliniai	nacionaliniai parkai, istoriniai nacionaliniai parkai
		Regioniniai	regioniniai parkai, istoriniai regioniniai parkai
	Biosferos monitoringo teritorijos	biosferos rezervatai	
		biosferos poligonai	

SAUGOMŲ TERITORIJŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL TIPUS

1 pav. Saugomos teritorijos, jų išsidėstymas ir pasiskirstymas pagal tipus, šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, <https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema> (žiūrėta 2024-11-29)

Dėl savo svarbos konservacinio prioriteto ir kompleksinės saugomos teritorijos vadinamos ypač saugomomis teritorijomis. Šiuo metu ypač saugomų teritorijų sistema užima virš 1 200 tūkst. ha, t. y. apie 18,39 proc. šalies ploto (1 pav. ir 2 lentelė).

Valstybinis parkas – kompleksinė saugoma teritorija, įsteigta gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriais sudėtingoje, ypač vertingoje teritorijoje, kurios apsauga ir tvarkymas siejami su teritorijos funkcinio prioriteto ir (ar) kraštovaizdžio tvarkymo zonų nustatymu. Valstybinis parkas gali būti nacionalinis ar regioninis. Pagal reikšmę skiriami:

1) nacionaliniai parkai – saugomos teritorijos, įsteigtos nacionalinės svarbos gamtiniam ir kultūriniam kraštovaizdžiui, reprezentuojančiam šalies etnokultūrinių sričių gamtos bei kultūros savitumus, saugoti ir tvarkyti. Istorinių Lietuvos valstybingumo centrų kultūriniais kompleksams ir jų gamtinei aplinkai išsaugoti steigiami istoriniai nacionaliniai parkai;

2) regioniniai parkai – saugomos teritorijos, įsteigtos gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriais regioninės svarbos kraštovaizdžiui ir ekosistemoms saugoti, jų rekreaciniam bei ūkiniam naudojimui reglamentuoti. Istoriskai vertingiausiems regioniniams kultūriniams kompleksams ir jų gamtinei aplinkai išsaugoti steigiami istoriniai regioniniai parkai.

Draustinis – saugoma teritorija, skirta moksliniu ir pažintiniu požiūriu vertingoms gamtos ir (ar) kultūros paveldo vietovėms, jose esančioms gamtos vertybėms ir (ar) kultūros paveldo objektams ir vietovėms, kraštovaizdžio ir biologinei įvairovei išsaugoti nenutraukiant joje ūkinės veiklos.

Rezervatas – saugoma teritorija, kurioje siekiama išsaugoti, tirti moksliniu požiūriu ypač svarbias gamtos ir (ar) nekilnojamąsias kultūros vertybes, užtikrinti natūralią gamtinių procesų eigą arba nekilnojamųjų kultūros vertybių (paveldo objektų ir vietovių) autentiškumo išsaugojimą, propaguoti gamtos vertybių, ir (ar) nekilnojamųjų kultūros vertybių (paveldo objektų ir vietovių) apsaugą. Šioje teritorijoje nustatoma konservacinė pagrindinė žemės naudojimo paskirtis ir nutraukiama ūkinė veikla.

Biosferos stebėsenos teritorija – saugoma teritorija (biosferos rezervatas ar biosferos poligonas), įsteigta globalinei bei regioninei biosferos stebėsenai ir gamtos saugos eksperimentams vykdyti, taip pat joje esantiems gamtos kompleksams išsaugoti.

Paveldo objektas – atskiras arba gamtos ir (ar) kultūros paveldo objekto (-ų) grupę sudarantis kraštovaizdžio elementas, kuriam dėl jo vertės teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas.

Privati saugoma vietovė – privačios nuosavybės teise valdoma teritorija, kurioje pagal su žemės savininku sudarytą apsaugos sutartį dėl privačios saugomos vietovės siekiama išsaugoti ar atkurti Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines, augalų ir gyvūnų rūšis ir jų buveines, saugomas gyvūnų, augalų ir grybų rūšis, įrašytas į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, tvirtinamą aplinkos ministro, ir jų buveines, biologinę įvairovę, kraštovaizdį, gamtos ir (ar) kultūros paveldo objektus, atkurti pažeistas ekosistemas, išsaugoti vietas bendruomenėms svarbias vietas, nustatomas gamtos vertybių, kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir (ar) tvarkymo priemonių įgyvendinimas.

2 lentelė. Saugomų teritorijų pasiskirstymas pagal tipus, šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

Kategorija	Skaičius	Plotas, ha	Proc. šalies teritorijos ploto
Konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos			
Rezervatai	44	41 287,96	
<i>Valstybiniai</i>	5	19 330,51	0,30
<i>Gamtiniai</i>	3	19 081,27	
<i>Kultūriniai</i>	2	249,23	
<i>Rezervatai, esantys valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose</i>	38	21 837,47	0,33
<i>Gamtiniai</i>	36	21 795,11	
<i>Kultūriniai</i>	2	42,35	
<i>Rezervatinės apyrbės</i>	1	119,52	0,002
Draustiniai ¹	1017	465 032,58	
<i>Valstybiniai</i> ²	403	145 468,66	2,23
<i>Gamtiniai</i>	354	110 686,82	
Geologiniai	10	629,95	
Geomorfologiniai	40	21 879,32	
Hidrografiniai	34	12 936,20	
Pedologiniai	11	1 271,25	
Botaniniai	35	5 496,22	
Zoologiniai	28	13 968,48	

Kategorija	Skaicius	Plotas, ha	Proc. šalies teritorijos ploto
Botaniniai-zoologiniai	31	18 035,17	
Genetiniai	112	1 912,11	
Telmologiniai	51	20 194,57	
Talasologiniai ²	1	14 027,1	
<i>Kultūriniai</i>	0	0	
<i>Kompleksiniai</i>	49	49 103,99	
Kraštovaizdžio	49	49 103,99	
<i>Savivaldybės</i>	108	11 769,00	0,18
<i>Gamtiniai</i>	87	6 417,1	
Geologiniai	0	0	
Geomorfologiniai	4	572,05	
Hidrografiniai	3	267,35	
Pedologiniai	0	0	
Botaniniai	30	1981.59	
Zoologiniai	26	1 460,64	
Botaniniai-zoologiniai	22	2060.53	
Genetiniai	0	0	
Telmologiniai	2	74,95	
Talasologiniai	0	0	
<i>Kultūriniai</i>	1	79,92	
Urbanistiniai / architektūriniai	1	79,92	
<i>Kompleksiniai</i>	20	5 272,39	
Kraštovaizdžio	20	5 272,39	
<i>Draustiniai, esantys valstybiniuose parkuose ar biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijose</i>	506	308 121,3	4.72
<i>Gamtiniai</i>	292	137 059,20	
Geologiniai	3	1 921,22	
Geomorfologiniai	66	31 566,6	
Hidrografiniai	68	39 330,03	
Pedologiniai	1	143,54	
Botaniniai	35	3 448,54	
Zoologiniai	7	1 084	
Botaniniai-zoologiniai	48	28 501,99	
Genetiniai	8	542,66	
Telmologiniai	54	14 883,08	
Talasologiniai	2	15 637,55	
<i>Kultūriniai</i>	65	6 457,4	
Archeologiniai	10	1 832,87	
Istoriniai	5	733,52	
Etnokultūriniai	12	1 638,91	
Urbanistiniai/architektūriniai	38	2 252,1	
<i>Kompleksiniai</i>	149	164 606,51	
Kraštovaizdžio	149	164 606,51	
Paveldo objektai ³	910	144,62	0,002
<i>Valstybiniai</i>	701	1 518,5	
Gamtos paminklai	156	1 089,46	
<i>Savivaldybės</i>	209	64,94	
Atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos	3	875,42	0,01
Ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos ⁴	641	88 206,86	
Valstybinių rezervatų buferinės apsaugos zonos	5	8 439,51	
Valstybinių parkų buferinės apsaugos zonos	101	77 886,91	
Valstybinių draustinių buferinės apsaugos zonos	3	1 584,41	
Savivaldybės draustinių buferinės apsaugos zonos	6	111,99	

Kategorija	Skaicius	Plotas, ha	Proc. šalies teritorijos ploto
Paveldo objektų buferinės apsaugos zonos	526	184.04	
Kompleksinės saugomos teritorijos	69	971197.46	
Nacionaliniai parkai ⁵	5	144 020,96	2,22
Regioniniai parkai ⁶	30	448 879,22	6,87
Biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos ⁷	34	255 944,57	3,89
Biosferos rezervatai	1	18 573,84	0,28
Biosferos poligonai	33	343 850,83	5,27
„Natura 2000“ teritorijos	711		
Paukščių apsaugai svarbios teritorijos	85	658 629,062	
Buveinių apsaugai svarbios teritorijos	626	874 718,062	
Iš viso		1 201 387,39	18,40
Pastabos			
Saugomų teritorijų plotai paskaičiuoti naudojantis Geografinių informacinių sistemų (GIS) programine įranga			
¹ Iš bendro visų draustinių ploto atimtas sutampančių visų draustinių teritorijų plotas (645,00 ha) ir Baltijos jūros talasologinio draustinio plotas (14 027,00 ha)			
² Iš bendro valstybinių draustinių ploto atimtas sutampančių valstybinių draustinių teritorijų plotas (158,00 ha) ir Baltijos jūros talasologinio draustinio plotas (14 027,00 ha)			
³ Iš bendro gamtos paveldo objektų ploto atimtas persidengiančių su kitomis saugomomis teritorijomis plotas (1 438,00 ha)			
⁴ Ekologinės apsaugos prioriteto teritorijų plotas į bendrą saugomų teritorijų plotą neįskaičiuotas;			
⁵ Iš bendro nacionalinių parkų ploto yra atimta Kuršių nerijos nacionalinio parko ploto dalis, kuri patenka į Baltijos jūrą (11 572,00 ha)			
⁶ Iš bendro regioninių parkų ploto yra atimta Pajūrio regioninio parko dalis, kuri patenka į Baltijos jūrą (3 215,00 ha);			
⁷ Iš biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijų bendro ploto atimtas į juos patenkančių valstybinių ir savivaldybių draustinių plotas (18 591,00 ha) ir jūrinių – Baltijos jūros, Klaipėdos-Ventspilio plynaukštės ir Sambijos plynaukštės biosferos poligonų plotas (87 888,00 ha)			

Kai kurios Lietuvos saugomos teritorijos įrašytos į tarptautinių saugomų teritorijų sąrašus: Čepkelių, Kamanų ir Viešvilės rezervatai, Žuvinto biosferos rezervatas ir Nemuno deltos regioninis parkas yra tarptautinės svarbos pelkės (Ramsaro konvencija). Kuršių nerijos nacionalinis parkas, Pajūrio ir Nemuno deltos regioniniai parkai yra teritorijos priklausančios Baltijos jūros apsaugos sistemai (HELCOM konvencija). Kuršių nerijos nacionalinis parkas, Kernavės ir Vilniaus pilių rezervatai – saugomos teritorijos įtrauktos į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą (3 lentelė).

3 lentelė. Tarptautinės svarbos saugomos teritorijos Lietuvoje (šaltinis: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija³)

Pasaulio paveldo teritorijos, (UNESCO, 1972)	Tarptautinės svarbos šlapžemės, (RAMSAR, 1971)	Baltijos jūros saugomų teritorijų sistema, (HELCOM, 1974)
Vilniaus senamiestis (1994 m.)	Čepkelių Valstybinis rezervatas (1993 m.)	Kuršių nerijos nacionalinis parkas (1994 m.)
Kuršių nerijos nacionalinis parkas (2000 m.)	Kamanų Valstybinis rezervatas (1993 m.)	
Valstybinis Kernavės kultūrinis rezervatas (2004 m.)	Viešvilės Valstybinis rezervatas (1993 m.)	Pajūrio regioninis parkas (1994 m.)
Trakų istorinis nacionalinis parkas (pateikta paraiška)	Žuvinto biosferos rezervatas (1993 m.)	
Žuvinto biosferos rezervatas (2011 m.)	Nemuno deltos regioninis parkas (1993 m.)	

³ Vandenilio plėtros Lietuvoje 2024–2050 m. gairių įgyvendinimo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, 2024 m. LR aplinkos ministerija

Pasaulio paveldo teritorijos, (UNESCO, 1972)	Tarptautinės svarbos šlapžemės, (RAMSAR, 1971)	Baltijos jūros saugomų teritorijų sistema, (HELCOM, 1974)
	Adutiškio-Svylos-Birvėtos šlapžemių kompleksas (2011 m.) Girutiškio pelkė (2011 m.)	Nemuno deltos regioninis parkas (1994 m.)

Stodama į Europos Sąjungą, Lietuva įsipareigojo įgyvendinti Paukščių (2009/147/EB)⁴ ir Buveinių (92/43/EEB)⁵ direktyvas. Šių direktyvų pagrindu Lietuva suformavo Europos Sąjungos svarbos saugomų teritorijų tinklą „Natura 2000“ – Europos Bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendrą tinklą, kurį sudaro teritorijos, įtrauktos į Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtintus buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų sąrašus, taip pat teritorijų, įtrauktų į vietovių, atitinkančių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, ir skirtas išsaugoti, palaikyti ir prireikus atkurti iki tinkamos apsaugos būklės natūralius buveinių tipus ir gyvūnų bei augalų rūšis jų natūraliame paplitimo areale. Lietuvoje aptinkami 54 buveinių tipai įrašyti į Buveinių direktyvos I priedą (jų apsaugai būtina steigti specialias saugomas teritorijas) bei 101 augalų ir gyvūnų rūšis įrašyta į Buveinių direktyvos II, IV ir V priedus ir 68 perinčios arba reguliariai aptinkamos paukščių rūšys, kurioms steigiamos paukščių apsaugai svarbios teritorijos pagal Paukščių direktyvos reikalavimus. „Natura 2000“ teritorijos yra integruojamos į dabartinę nacionalinę saugomų teritorijų sistemą. Įgyvendinant „Natura“ 2000 teritorijų tinklą Lietuvoje, šiuo metu jau įsteigta:

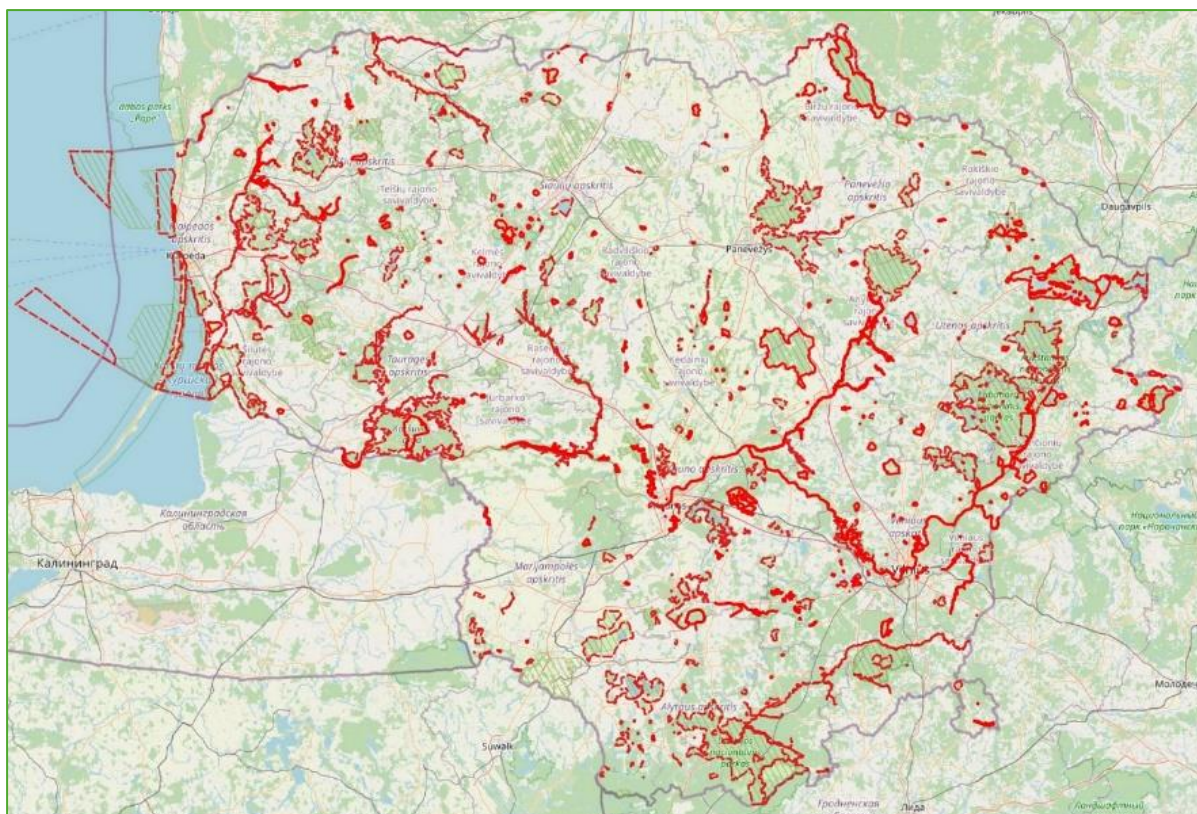
- 85 teritorijos, svarbios paukščių apsaugai, pagal Paukščių direktyvą (iš viso 658 629,062 ha);
- 626 teritorijos, svarbios buveinių apsaugai, pagal Buveinių direktyvą (iš viso 874 718,062 ha).

Šiuo metu šalyje iš viso yra 711 „Natura 2000“ teritorijų, kurios sudaro 14 proc. šalies teritorijos (be jūrinių teritorijų) Lietuvoje (2 pav.). Beveik 75 proc. „Natura 2000“ teritorijų persidengia su nacionalinėmis šalies saugomomis teritorijomis. „Natura 2000“ teritorijoms tvarkyti rengiami gamtotvarkos planai ar gamtotvarkos priemonės numatomos kituose planavimo dokumentuose (pvz., tvarkymo ir tikslinėse programose). Iš viso „Natura 2000“ teritorijoms buvo parengti 263 gamtotvarkos planavimo dokumentai (apie 45 proc. teritorijų). Pažymėtina, kad visoms „Natura 2000“ teritorijoms turi būti parengti individualūs apsaugos tikslai (siekiant išsaugoti ir (ar) atkurti gerą rūšių / buveinių apsaugos būklę) ir šis procesas dar nėra užbaigtas.

Nagrinėjant pagrindinių saugomų teritorijų rodiklių dinamiką matyti, kad nuo 2007 m. Lietuvoje bendras saugomų teritorijų plotas nuosekliai didėjo. 2007 m. saugomos teritorijos užėmė 15,27 proc. šalies ploto, o iki 2018 m. šis plotas padidėjo 2,37 proc. punktais ir sudarė 17,64 proc. šalies teritorijos. 2022 m. saugomos teritorijos sudarė 18,13 proc. šalies teritorijos, o 2024 m. vasario mėn. apėmė 18,40 proc. šalies teritorijos. Augimą lėmė „Natura 2000“ tinklui priskiriamų saugomų gamtinių teritorijų tinklo plėtra.

⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos

⁵ Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos

2 pav. Natura 2000“ teritorijų tinklas Lietuvoje, šaltinis: biomon.lt, žiūrėta 2024-11-27

3.4. Ar teritorijoje randamos saugomos gyvūnų ar augalų rūšys ir/ar natūralios buveinės, kitos saugotinos gamtinės ar kultūros paveldo vertybės

LR aplinkos ministerijos duomenimis, Lietuvos teritorijos biologinę įvairovę rūšių lygmenyje sudaro virš 20 000 gyvūnų (68 žinduolių, 400 paukščių, 82 žuvų, 7 roplių, 13 varliagyvių, apie 18000 vabzdžių rūšių), 6000 grybų, 1800 augalų rūšių.

Nuo 2009 m. duomenys apie saugomas rūšis kaupiami Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (SRIS)⁶. Kaip nurodoma šioje sistemoje, Lietuvos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą (Raudonąją knygą) sudaro 566 rūšys. Iš jų 225 yra gyvūnų, 117 grybų ir 224 augalų rūšys. Griežtai saugomų rūšių skaičius lygus 39. Sąraše daugiausia yra induočių (sporinių ir žiedinių) augalų, tačiau tai negausiausia saugomų rūšių grupė, jeigu skaičiuotume jos santykį su visu šalies floros sąrašu. Pagal tokį matmenį (saugomų rūšių dalis nuo visų šalyje aptinkamų sisteminės grupės rūšių) išsiskiria varliagyviai (sąraše 5 rūšys iš 13 žinomų šalyje). Daugiau kaip po 20 proc. šalies paukščių, žinduolių ir roplių turi teisinę apsaugą, induočių augalų ir samanų grupėse tokių yra vos daugiau kaip 10 proc., grybų – tik 6–7 proc. Santykinai mažiausiai saugomų rūšių sąraše yra vabzdžių – tik apie pusę procento nuo visos šalies vabzdžių galimos įvairovės.

Lietuvoje aptinkami 54 buveinių tipai (16 buveinių tipų yra prioritetiniai), įrašyti į Tarybos direktyvos Dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (92/43/EEB) (toliau – Buveinių direktyva) I priedą bei 101 augalų ir gyvūnų rūšis (5 prioritetinės) įrašyta į II, IV ir V priedus. Taip pat 68 perinčių paukščių rūšys įrašytos į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Dėl laukinių paukščių apsaugos (2009/147/EB) (toliau – Paukščių direktyva) I priedą.

⁶ <https://sris.biip.lt/> (žiūrėta 2024-11-29)

Apibendrinti skaičiai rodo, kad 70 proc. Lietuvos saugomų rūšių būklė yra apibrėžiama kaip grėsminga, t. y. 98 rūšys (17 proc.) priskirtos kritiškai grėsmingos būklės (CR – Critically Endangered) rūšių grupei, 216 rūšių (38 proc.) suteiktas grėsmingos būklės (EN – Endangered) rūšių statusas, 141 rūšis (25 proc.) priklauso pažeidžiamų (VU – Vulnerable) rūšių grupei. Į saugomų rūšių sąrašą taip pat pakliuvo rūšys, kurios pagal dabartinę jų būklę šalyje įvertintos kaip arti grėsmės (NT – Near Threatened) (69 rūšys, 12 proc.), nekeliančios susirūpinimo (LC – Least Concern) (18 rūšių, 3 proc.) ir rūšys, apie kurias trūksta duomenų (DD – Data Deficient) (21 rūšis, 4 proc.).

2014–2018 m. suarta ar kitaip transformuota į kitas naudmenas net 9 proc. visų kartografuotų natūralių pievų ir joms artimų buveinių. Pagal Buveinių direktyvos paskutiniąją (2019 m.) ataskaitą, nėra nė vieno Europos Bendrijos (toliau – EB) svarbos pievų buveinės tipo, kurio apsaugos būklė būtų vertinama kaip palanki; 25 proc. EB svarbos pievų ir joms artimų buveinių būklė yra nepalanki netinkama (U1), o 75 proc. – nepalanki bloga (U2). Nyksta agrarinio kraštovaizdžio paukščiai ir vabzdžiai, visų pirma apdulkingieji.

Lietuvoje yra apie 654 tūkst. ha durpynų, tačiau tik apie 27,6 proc. bendro ploto užima natūralios ar beveik natūralios pelkinės ekosistemos. Beveik 70 proc. šalies pelkių yra nusiausintos. Nors pelkių išsaugojimui skiriama vis daugiau dėmesio – į saugomų teritorijų sudėtį įeinančių pelkių plotas siekia apie 18,9 proc. nuo visų Lietuvos pelkių, tipiškiems pelkių kompleksams saugoti Lietuvoje įsteigti 107 telmologiniai draustiniai, septyni Lietuvos pelkiniai kompleksai yra tarptautinės svarbos ir saugomi tarptautinės konvencijos dėl pelkių, turinčių tarptautinę reikšmę, ypač vandens ir pelkių paukščių apsaugai (Ramsaro konvencijos), tačiau pažeistos pelkės atkuriamos vangiai. Iš 8 pelkių buveinių, tik 1 būklė vertinama gerai (2 – nepakankama, 5 – bloga).

Pagal Buveinių direktyvos ataskaitą (2019 m.) tik 8 proc. miško buveinių apsaugos būklė vertinama kaip palanki (FV); 46 proc. miškų buveinių apsaugos būklė nepalanki netinkama (U1), o kitų 46 proc. – nepalanki bloga (U2). Paukščių direktyvos ataskaitos (2019 m.) duomenimis, 20 paukščių rūšių, susijusių su miškų ekosistemomis, populiacijos mažėja.

Atskira Lietuvoje saugomų gamtos vertybių kategorija – gamtos paveldo objektai. 1993 m. priėmus Saugomų teritorijų įstatymą, visi iki to laiko paskelbti valstybės ir savivaldybių saugomi gamtiniai kraštovaizdžio objektai tapo respublikinės ir vietinės reikšmės gamtos paminklų atitikmenimis. 1999 m. lapkričio mėn. 3 d. LR aplinkos ministro įsakymu patvirtintas valstybės saugomų gamtinių kraštovaizdžio objektų sąrašas. Vertingiausius objektus LR Vyriausybė 2000 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. 311 „Dėl gamtos paminklų paskelbimo“ paskelbė gamtos paminklais.

2001 m. gruodžio 4 d. priėmus Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo pakeitimo įstatymą, gamtiniai kraštovaizdžio objektai tapo gamtos paveldo objektais. Pagal Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas gamtos paveldo objektų skelbimo tikslai yra:

- 1) išsaugoti gamtos paveldo objektus;
- 2) išsaugoti kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę;
- 3) sudaryti sąlygas moksliniams tyrimams;
- 4) sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui;
- 5) propaguoti gamtos paveldo objektus.

Gamtos paveldo objektai yra:

1) geologiniai – išskirtinių dydžių rieduliai, uolos, smegduobės ir olos, tipiškos arba unikalios, moksliniu požiūriu vertingos atodangos, fosilijų ir mineralų radavietės;

2) geomorfologiniai – išskirtinių dydžių ir išvaizdos reljefo formos: kalvos, gūbriai, atragiai, daubos, raguvos, dubakloniai ir kitos reljefo formos;

3) hidrogeologiniai – išskirtinio debito ir ypatingų savybių šaltiniai ir versmės;

4) hidrografiniai – išskirtinių dydžių rėvos, senvagės, salos, kriokliai ir kiti hidrografinio tinklo elementai;

5) botaniniai – išskirtinio amžiaus, matmenų, formų ar dendrologiniu bei estetiniu požiūriu vertingi medžiai, krūmai, saugomų augalų ir grybų rūšių augavietės (buveinės), unikalios ir nykstančios augalų bendrijos, dendrologiniai rinkiniai, dendrologinę vertę turintys parkai ir skverai;

6) zoologiniai – saugomų gyvūnų rūšių radavietės (veisimosi ir maitinimosi vietos), gyvūnų kolonijos, unikalūs paukščių lizdai, kitos gyvūnų veiklos retenybės.

2002 m. gruodžio 20 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. 652 „Dėl valstybės saugomų gamtos paveldo objektų sąrašo patvirtinimo“ patvirtintas valstybės saugomų gamtos paveldo objektų sąrašas yra nuolat pildomas ir tikslinamas.

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis⁷, 2024 m. lapkričio mėn. gamtos paveldo objektais Lietuvoje buvo įrašyti 443 vnt. medžių ir krūmų, 93 augavietės, 4 dendrologiniai rinkiniai, 36 medžių grupės, 7 parkai ir skverai, 225 geologiniai objektai (akmenys, atodangos ir kt.), 40 geomorfologinių objektų (daubos, ozai, gūbriai, kalnai, skardžiai ir kt.), 47 hidrogeologiniai objektai (šaltiniai, versmės ir kt.), 24 hidrografiniai objektai (salos, pusiasaliai, ragai ir kt.), 2 zoologiniai objektai (gyvūnų kolonijos ir kt.).

Lietuvos teritorijoje gausu kultūros paveldo objektų, tai – pavieniai, kompleksiniai ar į kompleksą įeinantys objektai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, t. y. žemės sklypuose, sklypų dalyse, vandens, miško plotuose ar jų dalyse esantys statiniai ar kiti nekilnojamieji daiktai, kurie turi vertingųjų savybių ir kartu su jais priskirta teritorija yra atskiri daiktinės teisės objektai ar gali jais būti.

2024 m. Kultūros vertybių registre įregistruotos 26 280 nekilnojamosios kultūros vertybės (unikalūs kodai). Nekilnojamosios kultūros vertybės pagal tipus skirstomos: pavieniai objektai (13 369 objektai), į kompleksus įeinantys objektai (9 287 objektai), kompleksai (2 354 kompleksai), kultūros paveldo vietovės (163 vietovės). Pagal potipius skirstoma į statinius (9 095), vietas (8 990) ir kitus nekilnojamus daiktus (3 969). Pagal reikšmingumo lygmenį iš visų kultūros paveldo objektų išskiriami 6 123 objektai, priskiriami nacionalinio reikšmingumo lygmeniui. Pagal statusą iš visų kultūros paveldo objektų išskiriami 2 344 kultūros paminklai ir 8 174 valstybės saugomi kultūros paveldo objektai.⁸

Lietuvoje įsteigtos trys kultūros paveldo saugomos teritorijos – Kernavės valstybinis kultūrinis rezervatas (191 ha), Vilniaus pilių valstybinis kultūrinis rezervatas (51 ha) ir Trakų istorinis nacionalinis parkas (8 300 ha). Pagal UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos nuostatas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašyti penki išskirtinę visuotinę vertę turintys Lietuvos kultūros ir gamtos paveldo objektai: Vilniaus istorinis centras, Kauno modernizmo architektūra, Kuršių nerija, Kernavės archeologinė vietovė ir Struvės geodezinis lankas.

Intensyviausios visų pobūdžių kultūrinio paveldo objektų sankaupos (15–24 vnt./25 km² ir 25–68 vnt./25 km²) yra ties 3 didžiaisiais Lietuvos miestais, Žemaitijoje, Aukštaitijoje ties Švenčionimis ir Ignalina, Neries ir Nemuno slėniuose. Kitoje Lietuvos teritorijos dalyje paveldo vertybės išsidėsčiusios maždaug tolygiai (5–10 vnt./25 km²).⁹

⁷ <https://stvk.lt/stat>

⁸ Kultūros vertybių registro duomenys

⁹ Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“.

Didžiausią Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo dalį sudaro architektūrinio, istorinio, memorialinio ir archeologinio vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo objektai. Dažnai tam pačiam objektui priskiriami keli vertingųjų savybių pobūdžiai.

Archeologinio pobūdžio objektai – piliakalniai, senoviniai pylimai ir gynybiniai įtvirtinimai, senųjų miestų vietos, statinių griuvėsiai ir liekanos, pilkapiai, kapinynai ir kitos laidojimo vietos. Architektūriniai objektai – statiniai, jų dalys, priklausiniai, statinių kompleksai ir ansambliai. Istorinio pobūdžio objektai – istoriniais-reikšmingais pripažinti objektai ar vietovės, susiję su svarbiais visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos įvykiais ar asmenybėmis arba išgarsinti literatūros ar kitų meno kūrinių. Atskirai pažymėtini urbanistinio pobūdžio kultūros paveldo objektai – istoriniai senamiesčiai ir miesteliai, istorinės miestų dalys, senieji kaimai.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų skaičius nuolat kinta. Tebevykstant apskaitos tikslinimo procesui, daliai objektų apsauga panaikinama. Vykstant žemės judinimo darbams, atrandama naujų archeologinio pobūdžio kultūros paveldo objektų. Atitinkant nustatytą amžiaus cenzą, į Kultūros vertybių registrą įrašomi nauji visuomenės raidos istorijai reikšmingi kultūros paveldo objektai. Atskirai pažymėtinas esamų kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentų tikslinimas, kurio metu gali keistis nustatytos objektų vertingosios savybės, teritorijos ir apsaugos zonos ribos. Atsižvelgiant į tai, dėl pakitusių nekilnojamojo kultūros paveldo objekto apsaugos reikalavimų gali atsirasti nauji apribojimai veiklai, todėl įgyvendinant projektus, esančius greta kultūros paveldo objektų, turi būti remiamasi naujausia Kultūros vertybių registro informacija.

3.5. Ar plano arba programos įgyvendinimas gali sąlygoti teritorijos aplinkos kokybės normų viršijimą

Kaip nurodyta šio dokumento 2 ir 4 skyriuose, pagal nagrinėjamą 10-ąjį prioritetą sudaromos sąlygos Lietuvos įmonėms kurti STEP technologijas, skatinti įgyvendinti bendrus įmonių ir mokslo projektus, investuoti į STEP technologijų MTEP ir inovacijų projektus gynybos ir saugumo srityje ir finansuoti įmonių darbuotojų specializuotų įgūdžių, susijusių su ypatingos svarbos technologijų vystymu ir gamyba STEP sektoriuose, žaliavų gamyba, mokymus.

Visos trys finansuotinos veiklos įvertintos vadovaujantis EGADP NRŽ gairėmis, todėl laikoma, kad atitinka NRŽ („nedaryti reikšmingos žalos“) principą. Atsižvelgiant į numatomų veiklų pobūdį, skiriamų lėšų dydį ir STEP reglamento reikalavimus galima konstatuoti, kad planuojamos investicijos į STEP projektų vystymą nebus susijusios nei su reikšmingais požeminio vandens eksploatavimo pokyčiais, nei padidėjusia vandens, oro, dirvožemio ar kitų aplinkos komponentų tarša ar atliekų susidarymu, todėl nelems aplinkos kokybės normų viršijimo.

3.6. Ar teritorija yra jautri ir (arba) vertinga aplinkos apsaugos požiūriu

Atsižvelgiant į informaciją, pateiktą šio dokumento 3.3 poskyryje, reikia pripažinti, kad Lietuvos Respublikos teritorija yra vertinga ir todėl nemaža dalis jos yra jautri aplinkos apsaugos požiūriu. Tačiau planuojamos investicijos į STEP projektų vystymą nelems reikšmingų gamtos išteklių eksploatavimo pokyčių ar padidėjusios vandens, oro, dirvožemio ar kitų aplinkos komponentų taršos, todėl reikšmingų neigiamų pasekmių teritorijai nenumatoma.

4. INFORMACIJA APIE PLANO AR PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ APLINKAI REIKŠMINGUMĄ

Aplinkos komponentas	Plano ar programos sprendiniai (veiklos)		Motyvai, pastabos
	<i>Sudaryti sąlygas ir skatinti įmonių investicijas į Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijų kūrimą</i>	<i>Skatinti įmonių STEP technologijų gynybos ir saugumo srityje kūrimą ir gamybą</i>	
	Plano ar programos sprendinių įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas		
Paviršinis vanduo	0	0	Planuojamos investicijos į (STEP) ženklą gavusių projektų, kuriais turi būti kuriamos ypatingos svarbos technologijos ir (arba) žaliavos, vystymą ir įgyvendinimą tiesioginio poveikio paviršinio vandens išteklių kiekiui ir kokybei neturės, nes neplanuojami jokie nauji veiksmai / sprendiniai, kurie galėtų lemti reikšmingą taršos padidėjimą, vandens telkinių hidrologijos ar morfologijos pakitimus. STEP finansuojami veiksmai turi atitikti ES pagrindinius aplinkosaugos principus ir teisinės sistemas, įskaitant principą „nedaryti reikšmingos žalos“ (angl. Do No Significant Harm) ir tvarias praktikas.
Požeminis vanduo	0	0	Dėl planuojamų įgyvendinti veiklų pobūdžio, kuomet numatoma investuoti į ypatingos svarbos technologijų plėtrą, žaliavų gamybą bei paslaugų teikimą, neremiant didelių finansinių išteklių reikalaujančių galutinių produktų įrengimo ir diegimo, kaip paaiškinta Komisijos Komunikate (t.y. STEP

			reglamento gairėse), tiesioginis poveikis požeminiams vandens telkiniams nėra numatomas. Planuojamos investicijos į STEP projektų vystymą neturėtų būti susijusios su reikšmingais požeminio vandens eksploatavimo pokyčiais nei padidėjusia tarša, tad neturės įtakos požeminio vandens kiekybiniais ar cheminės būklės rodikliams.
Aplinkos oras	0	0	Planuojamos investicijos į STEP technologijų MTEP ir inovacijų projektus, ypatingos svarbos žaliavų gamybą bei susijusių paslaugų, kurios yra ypatingos svarbos ir būtinos tų galutinių produktų kūrimui arba gamybai, teikimą bei įmonių darbuotojų specializuotų įgūdžių, susijusių su ypatingos svarbos technologijų vystymu ir gamyba STEP sektoriuose, žaliavų gamyba, mokymus neturės tiesioginių reikšmingų pasekmių aplinkos oro kokybei, kadangi tai MTEPI eksperimentinės ir/arba STEP technologijų gamybos veiklos, kurių metu nebus naudojami tokie cheminiai medžiagų kiekiai, kurie sukeltų kenksmingų teršalų išmetimą į orą. Planuojama įsigyti įrangą turės atitikti visuotinai ES taikomus standartus ir utilizuojama taikant visus būtinus reikalavimus. Be to, svarbu pabrėžti, kad pagal STEP finansuojami veiksmai turi atitikti ES pagrindinius aplinkosaugos principus ir teisinės sistemas, įskaitant principą „nedaryti reikšmingos žalos“ (angl. Do No Significant Harm). Šiuo principu, kuris yra pagrindinis ES ekologiško finansavimo politikos principas, užtikrinama, kad ES finansavimą gaunantys projektai turi vengti reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai šešiose pagrindinėse srityse, tarp kurių yra ir oro taršos vengimas. Teigiamos netiesioginės vėlesnės pasekmės gali atsirasti dėl, pavyzdžiui, dronų naudojimo žemės ūkyje, kur jie gali padėti sumažinti tradicinių transporto priemonių poreikį ir taip sumažinti taršą.

Klimato veiksniai	+	0	Investicijos į STEP technologijų kūrimą ir gamybą, užtikrinant įvairių finansavimo šaltinių sinergiją, gali prisidėti prie žaliųjų pramonės technologijų įsigijimo ir kūrimo skatinimo. Nustatyta, kad įgyvendinant veiklas tuo atveju, kai investicijos bus susijusios su švariomis ir efektyviai išteklius naudojančiomis technologijomis, t. y. jų kūrimu, gamyba bus prisidedama siekiant klimato kaitos švelninimo tikslo. Neigiamo poveikio klimato kaitos švelninimo tikslui nenumatoma, nes įgyvendinant veiklas nenumatomi veiksmai ar sprendiniai, kuri galėtų padidinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas ir turėtų ženklų poveikį klimato kaitai. Planuojamos veiklos yra neutralios prisitaikymo prie klimato kaitos atžvilgiu, nes nėra numatomi nei veiksmai, kurie prisitaikymą padidintų, nei veiksmai, trukdantys prisitaikyti prie besikeičiančių klimato sąlygų.
Dirvožemis	0	0	Reikšmingų tiesioginių pasekmių dirvožemiui dėl Programos keitimo nenumatoma, kadangi visos trys veiklos nesusijusios su dideliais technologijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei inovacijų projektais. Nenumatoma, kad naujiems produktams būtų naudojami tokie cheminių medžiagų kiekiai, kurių gamyba galėtų sukelti dirvožemio degradaciją ir taršą. Be to, STEP finansuojami veiksmai turi atitikti ES pagrindinius aplinkosaugos principus ir teisinės sistemas, įskaitant principą „nedaryti reikšmingos žalos“ (angl. Do No Significant Harm) ir tvarias praktikas.
Natūralios buveinės ir biologinė įvairovė (įsk. pasekmes gyvūnijai ir augalijai)	0	0	Vertinant Programos keitimo galimų pasekmių reikšmingumą natūralioms buveinėms ir biologinei įvairovei (įsk. pasekmes gyvūnijai ir augalijai) atsižvelgiama į Programos keitimo tikslą – kurti ir gaminti Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijas. Šiame kontekste reikšmingų neigiamų pasekmių galėtų turėti naujų gamybinių objektų (statinių ar

			infrastruktūros) statyba dėl galimo fizinio buveinių sunaikinimo, jų fragmentacijos, gyvūnų trikdymo dėl triukšmo, vibracijos ir dulkių, bei tokių objektų eksploatacijos metu sukeltos aplinkos taršos. Netiesioginės pasekmės būtų siejamos su minėtų objektų sukeliama didėjančiais transporto srautais ir jų daroma žala buveinėms ir rūšims, oro teršalų iš transporto priemonių išmetimo, trikdymu dėl triukšmo, vibracijos, dulkių. Net ir naujų objektų atsiradimo atveju minėtų neigiamų pasekmių reikšmingumas galėtų būti didelis tik tuo atveju, jei tokie objektai būtų įrengiami saugomų teritorijų artimoje aplinkoje ar kitose biologinės įvairovės atžvilgiu jautriose vietovėse, pvz., saugomų augalų rūšių augavietėse, saugomų gyvūnų rūšių veisimosi (perėjimo) vietose, migracijos keliuose ir pan. Tačiau, kaip nurodyta šio dokumento 2 skyriuje ir paaiškinama Komisijos Komunikate, t.y. <i>Tam tikrų Reglamento (ES) 2024/795, kuriuo sukuriama Europos strateginių technologijų platforma (STEP), nuostatų gairėse</i>¹⁰, finansavimas susijęs su technologijų tobulinimu nuo etapo, kai buvo įrodytas įgyvendinamumas, iki komercinės gamybos; galutinių produktų įrengimui ir diegimui STEP netaikoma. Todėl galima konstatuoti, kad Programos keitimas ir jos įgyvendinimas neturės reikšmingų neigiamų pasekmių natūralioms buveinėms ir biologinei įvairovei (įsk. pasekmes gyvūnijai ir augalijai).
Kraštovaizdis	0	0	Pasekmių kraštovaizdžiui reikšmingumas įvertintas numatant galimas pasekmes <i>kraštovaizdžio morfologinei struktūrai (kraštovaizdžio sudėčiai)</i>, jos geoekologiniam potencialui, atliekančiam ekologinio kompensavimo funkcijas, t. y.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52024XC03209>

			gebančiam užtikrinti ekologiniu požiūriu ūkinei veiklai atsparią, taip pat socialiniu ir ekonominiu aspektais tvarią, žmonėms gyventi, dirbti ir ilsėtis tinkamą kraštovaizdžio struktūrą, siekiant užtikrinti jos apsaugą ir subalansuotą kaitą; ir <i>kraštovaizdžio vizualinei struktūrai (kraštovaizdžio vizualiniam-estetiniam potencialui)</i>, siekiant užtikrinti tinkamą jos vizualinę apsaugą ir tvarų naudojimą. Vertinant galimų pasekmių reikšmingumą kraštovaizdžiui atsižvelgiama į Programos keitimo tikslą – kurti ir gaminti Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijas. Šiame kontekste neigiamas pasekmes kraštovaizdžiui galėtų daryti nauji gamybiniai objektai (statiniai ar infrastruktūra), kurie dėl savo vizualinių ir erdvinų parametrų galėtų tapti kraštovaizdžio dominantėmis, paveikti raiškų ir ypač raiškų kraštovaizdį, jei jų įrengimo (statybos) vietos patektų į regyklas, plačių ir gilių panoramų apžvalgos vietas ir pan. Tačiau, kaip nurodyta aukščiau, finansavimas susijęs su technologijų tobulinimu nuo etapo, kai buvo įrodytas įgyvendinamumas, iki komercinės gamybos; galutinių produktų įrengimui ir diegimui STEP netaikoma. Todėl galima konstatuoti, kad Programos keitimas ir jos įgyvendinimas neturės reikšmingų neigiamų pasekmių nei kraštovaizdžio morfologinei struktūrai (kraštovaizdžio sudėčiai), nei kraštovaizdžio vizualinei struktūrai (kraštovaizdžio vizualiniam-estetiniam potencialui).
Kultūros paveldas	0	0	Vertinant Programos keitimo galimų pasekmių reikšmingumą kultūros paveldo objektams ir vietovėms, atsižvelgiama į keletą pagrindinių veiksnių. Svarbiausi iš jų – 1) galimas neigiamas tiesioginis fizinis naujų gamybos ir (ar) infrastruktūros objektų poveikis jų statybos (įrengimo) metu, susijęs su kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės vertingąsias savybes sudarančių elementų ar dar neištirto archeologinio

			sluoksniu pažeidimu ar net sunaikinimu ir 2) galimas neigiamas vizualinis poveikis eksploatacijos metu, susijęs su kultūros paveldo objekto ar kultūros paveldo vietovės vertingąsias savybes sudarančių elementų užgožimu ar uždengimu. Taip pat atsižvelgiama į galimą netiesioginį tokių objektų statybos (įrengimo) ir eksploatacijos metu galimai sukeliama poveikį, susijusį su jų sukeliama aplinkos tarša (įskaitant susijusius transporto srautus). Pasekmių reikšmingumas kultūros paveldo objektams ir vietovėms susijęs ne tik su pasekmes sukeliančių objektų pobūdžiu, bet ir nuo jų statybai ir eksploatacijai pasirenkamų teritorijų. STEP finansuojami veiksmai turi atitikti ES pagrindinius aplinkosaugos principus ir teisinės sistemas, įskaitant principą „nedaryti reikšmingos žalos“ (angl. Do No Significant Harm) ir tvarias praktikas. Be to, kaip nurodyta aukščiau, galutinių produktų įrengimui ir diegimui STEP netaikoma. Atsižvelgiant į finansuotinių veiklų pobūdį ir į galimą jų mastą neprognozuojamas reikšmingas transporto srautų ir su tuo susijusios oro taršos bei vibracijos padidėjimas. Todėl galima konstatuoti, kad Programos keitimas ir jos įgyvendinimas neturės reikšmingų neigiamų pasekmių kultūros paveldo objektams ir vietovėms nei dėl tiesioginio fizinio ar vizualinio poveikio, nei dėl netiesioginio aplinkos taršos poveikio.
Materialiniai antropogeniniai ištekliai	0	0	Materialinių antropogeninių išteklių, kurie yra ekonominės veiklos pagrindas, naudojimas dažnai susijęs su gamtos išteklių išgavimu, tarša ir energijos sąnaudomis. STEP technologijų kūrimas ir gamyba dėl savo pobūdžio ir apimties reikšmingų pasekmių šioms ištekliams neturės. Nenumatoma, kad, pvz., dronų prototipų kūrimui būtų naudojami tokie 3D spausdintuvų, lazerinių pjauštuvų,

			cheminio apdorojimo įrenginių ir pan. kiekiai, kurie galėtų paspartinti infrastruktūros nusidėvėjimą, didelę energijos paklausą, sukurtų didelius nepanaudotų neperdirbamų medžiagų ir atliekų kiekius ar kad būtų apkraunamos logistikos sistemos. Apskritai, numatoma, kad STEP technologijų sukurtų produktų vėlesnė gamyba skatins tvarias medžiagų naudojimo praktikas ir efektyvų atliekų valdymą. Jų perdirbimas ir efektyvesnis naudojimas mažins pasekmes aplinkai ir skatins žiedinę ekonomiką.
Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos ištekliai	0	0	STEP technologijų moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra bei inovacijos, priklausomai nuo apimties ir specifikos, gali turėti įvairių pasekmių aplinkai. Apskritai, kai kurių tokių technologijų kūrimas ir gamyba gali remtis retųjų metalų, naftos produktų ar kitų neatsinaujinančių žaliavų naudojimu, dėl ko gali mažėti šių išteklių atsargos. Netiesioginė įtaka atsinaujinantiems ištekliams gali pasireikšti per miškų, vandens ar žemės išteklių naudojimą gamybai ar logistikai, mažinant šių išteklių atsinaujinimo galimybes. Tačiau būtent inovacijos, orientuotos į švarias technologijas ir energijos efektyvumą, ir finansuotinos per STEP, gali sumažinti priklausomybę nuo neatsinaujinančių išteklių, padėti geriau valdyti atsinaujinančius išteklius ir sumažinti jų naudojimą. Šiuo Programos keitimu numatoma investuoti į ypatingos svarbos technologijų plėtrą, žaliavų gamybą bei paslaugų teikimą, nefinansuojant galutinių produktų įrengimo ir diegimo. Be to, STEP finansuojami veiksmai turi atitikti ES pagrindinius aplinkosaugos principus ir teisinės sistemas, įskaitant principą „nedaryti reikšmingos žalos“ (angl. Do No Significant Harm) ir tvarias praktikas. Todėl tiesioginių reikšmingų pasekmių

			neatsinaujinantiems ir atsinaujinantiems gamtos ištekliams nenumatoma.
Žmonių sveikata	0	0	Vertinant Programos keitimo galimų pasekmių reikšmingumą žmonių (visuomenės) sveikatai atsižvelgiama į Programos keitimo tikslą – kurti ir gaminti Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijas. Šiame kontekste reikšmingų neigiamų pasekmių galėtų turėti naujų gamybinių objektų (statinių ar infrastruktūros) statyba ir eksploatacija dėl galimai padidėjusios aplinkos komponentų (paviršinio ir požeminio vandens, oro, dirvožemio) naudojimo ir užterštumo rizikos bei fizinės taršos (pavyzdžiui, triukšmo, vibracijos, kvapų) ir su tuo susijusiu sergamumu ūminėmis ir lėtinėmis ligomis (kraujotakos, kvėpavimo, virškinimo sistemos ligomis, piktybiniais navikais ir kt.). Netiesioginės pasekmės būtų siejamos su minėtų objektų sukeliama didėjančiais transporto srautais ir jų daromu triukšmo ir oro taršos poveikiu: automobilių vidaus degimo variklių išmetamose dujose yra daugiau kaip du šimtai įvairių cheminių junginių, kurių dauguma kenkia žmogaus sveikatai ir visų gyvų organizmų vystymuisi. Net ir naujų objektų atsiradimo atveju, minėtų neigiamų pasekmių reikšmingumas galėtų būti didelis tik tuo atveju, jei tokie objektai būtų įrengiami nesilaikant tinkamų atstumų nuo gyvenamųjų teritorijų ir pastatų, visuomeninės paskirties teritorijų ir statinių, rekreacinių teritorijų ir kitų visuomenės sveikatos požiūriu jautrių objektų. Tačiau pagal nagrinėjamą Programos keitimą bus remiamos tik MTEPI eksperimentinės ir/arba STEP technologijų gamybos veiklos. Todėl galima konstatuoti, kad Programos keitimas ir jos įgyvendinimas neturės reikšmingų neigiamų pasekmių žmonių (visuomenės) sveikatai.

Žmonių gerovė	+	+	Vertinama, kad Programos keitimas turės teigiamų pasekmių žmonių gerovei, nes jo tikslo įgyvendinimas – sudaryti sąlygas Lietuvos įmonėms kurti ir gaminti Europos Sąjungos ypatingos svarbos technologijas prisidės prie Lietuvos pramonės konkurencingumo ir produktyvumo didinimo, naujų darbo vietų kūrimo, greitesnės technologinės pažangos, socialinės ir teritorinės ES sanglaudos, investicijų, skirtų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir inovacijoms (MTEPI) didinimo. Teigiamos pasekmės žmonių gerovei taip pat gali būti siejamos su numatomomis finansuoti STEP sektoriuose dirbančių žmonių darbuotojų kvalifikacijos didinimo veiklomis.
Žmonių saugumas	+	+	Lietuvai, pasižyminčiai maža atvira ekonomika, turinčiai bendrą sieną su rusija ir baltarusija, būtina didinti investicijas nacionalinio saugumo užtikrinimui bei ieškoti daugiau galimybių spartesnei technologinei pažangai. Saugumui didinti reikia tvirto ekonominio pagrindo. Taigi, gynybos ir saugumo pramonės sektoriaus plėtra tampa gyvybiškai svarbia. Atliepiant Gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023–2027 m. gairių tikslus, kuriais siekiama didinti šio sektoriaus konkurencingumą, o taip pat paskatinti lietuviškos kilmės produktų eksportą, svarbu investuoti į STEP technologijų MTEP ir inovacijų bei gamybos projektus gynybos ir saugumo srityje bei specializuotus darbuotojų mokymus. Vertinama, kad Programos keitimas turės teigiamų pasekmių žmonių saugumui, ypač atsižvelgiant į esamą geopolitinę situaciją, kuri iškėlė STEP technologijų, skirtų gynybos sektoriui, kūrimo ir gamybos svarbą ir investicijų į specializuotus žmonių darbuotojus, dirbsiančius su STEP technologijų gamyba, mokymus, būtinumą.

			Ypač šiuo aspektu aktualios Programos keitime numatytos veiklos, susijusios su STEP technologijų gynybos ir saugumo srityje skatinimu, nes jos prisidės prie šalies saugumo stiprinimo, taip pat prie Europos ekonominio saugumo strategijos tikslų siekimo.
Aplinkos komponentų ir pasekmių jiems tarpusavio sąveika	0	0	Kadangi Programos keitimas dėl savo pobūdžio ir masto neturės reikšmingų neigiamų pasekmių nė vienam aplinkos komponentui, tai ir pasekmių jiems tarpusavio sąveika nebus reikšminga.

Sutartiniai ženklai:

+ tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės;

- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės;

+ / - tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės;

0 nenumatoma nei teigiamų, nei neigiamų reikšmingų pasekmių;

? nepakanka informacijos.

5. KITA INFORMACIJA

5.1. Informacija apie priemones, numatytas neigiamų pasekmių aplinkai prevencijai vykdyti, pasekmėms sumažinti ar kompensuoti

Atsižvelgiant į tai, kad Programos keitimu numatoma skatinti tik MTEPI eksperimentines ir/arba STEP technologijų gamybos veiklas, o atrankos dėl SPAV metu atliktos pasekmių aplinkai reikšmingumo analizės rezultatai leidžia teigti, kad Programos keitimo įgyvendinimas nelems reikšmingų gamtos išteklių eksploatavimo pokyčių ar padidėjusios vandens, oro, dirvožemio ar kitų aplinkos komponentų taršos, priemonės, skirtos neigiamų pasekmių aplinkai prevencijai vykdyti, pasekmėms sumažinti ar kompensuoti, nenumatomos.

Tačiau, įgyvendinant Programos keitimą gali atsirasti poreikis nustatyti neigiamų (nors ir nereikšmingų) pasekmių išvengimo, sumažinimo ar kompensavimo priemones. Tokiais atvejais šios priemonės turės būti numatomos rengiant konkrečių ūkinės veiklos objektų techninius projektavimo dokumentus, pagal poreikį atliekant planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūras, kai tai privaloma pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas ar atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, kai tai privaloma pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ nuostatas (planuojant konkrečios ūkinės veiklos projektus, kai numatomos ūkinės veiklos rūšys, kurioms sanitarinės apsaugos zonų ribos nustatomos ar tikslinamos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas poveikio aplinkai vertinimas).

5.2. Informacija apie galimą visuomenės nepasitenkinimą planu ar programa

Numatoma, kad visuomenės nuomonė bus teigiama, nes Programos keitime numatytos veiklos prisidės prie šalies saugumo stiprinimo, taip pat prie Europos ekonominio saugumo strategijos tikslų siekimo, naujų darbo vietų kūrimo, greitesnės technologinės pažangos, socialinės ir teritorinės ES sanglaudos.